

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะทราบถึงทัศนคติทางการเมืองของนักเรียน นายร้อยตำรวจ ภายหลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่นับว่าสำคัญที่สุด เหตุการณ์หนึ่ง คือ การเปลี่ยนแปลงการเมืองภายหลัง ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ว่ามีทัศนคติที่เปลี่ยนแปลงไปเพียงไร การที่ผู้วิจัยได้เน้นถึงการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ว่าเป็นช่วงที่สำคัญ ก็เพราะว่าลักษณะของการเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเคลื่อนไหวที่ชัดเจนมากกว่าครั้งอื่น ๆ แม้ว่าประเทศไทยจะได้ดำเนินการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมานานกว่า ๔๐ ปีก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะล้มลุกคลุกคลานมาตลอด แต่การเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ปลุกความสำนึกและความรับผิดชอบของประชาชนที่มีต่อสังคมให้ลุกโชนยิ่งขึ้น จะเห็นว่าภายใต้สถานการณ์ มีประชาชนในทุกอาชีพไม่ว่าชาวไร่ ชาวนา กรรมกร นักศึกษา และข้าราชการกลุ่มต่าง ๆ ต่างรวมตัวกันเรียกร้องความเป็นประชาธิปไตยกลับคืนมา สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค เป็นหลักการที่ประชาชนทุกอาชีพเรียกร้อง และให้ขับไล่เผด็จการในรูปแบบต่าง ๆ ออกไปจากสังคม ในช่วงนี้ความสำนึกของประชาชนในทุกอาชีพในด้านการเมืองนับว่าได้พัฒนาไปอย่างมีระบบมากที่สุดเท่าที่เคยมีมา ทัศนคติที่เป็นแบบเก่า ๆ ได้ถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์และปลุกฝังค่านิยมใหม่ ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยที่เราต้องการ ในการศึกษาในเรื่องนี้ ในฐานะที่ผู้วิจัยมีอาชีพเป็นข้าราชการตำรวจ และข้าราชการตำรวจเป็นอาชีพหนึ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนมากที่สุดในลักษณะของการใช้อำนาจเผด็จการ การมีทัศนคติในทางตรงข้ามกับความ เป็นประชาธิปไตย ผู้วิจัยจึงสนใจว่าข้อวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าวจะมีความจริงมากน้อยเพียงใด โดยได้ทำการศึกษาจากนักเรียนนายร้อยตำรวจ เพราะถือว่านักเรียนนายร้อยตำรวจนี้อาจผ่านขบวนการที่จะ เรียนรู้และรับเอาความเป็นเผด็จการเข้าไปในตัวตามจำนวนชั้นปีที่เรียน ความคิดนี้มองความเป็นเผด็จการในลักษณะที่สามารถถ่ายทอดได้

หาใช่เกิดจากบุคลิกส่วนตัวแต่กำเนิดไม่ แต่การศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถศึกษาโดยละเอียดได้ เนื่องจากความสามารถที่จะทำได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของเวลาและงบประมาณที่จำกัด ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาให้แคบลง โดยมีสมมติฐานของการศึกษาว่า

๑. นักเรียนนายร้อยตำรวจที่เรียนในชั้นสูงกว่า จะมีทัศนคติในทางการเมืองแบบเผด็จการที่สูงกว่า

๒. นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีสถานภาพสังคมครอบครัวสูง (อาชีพ รายได้ของบิดามารดา) จะมีทัศนคติในทางเผด็จการมากกว่า

จากการศึกษาในครั้งนี้สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. ตัวแปรในเรื่องชั้นการศึกษาของนักเรียนนายร้อยตำรวจและทัศนคติในทางการเมือง

ก. ทัศนคติในทางประชาธิปไตย จากการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวน ได้ค่า F เท่ากับ ๐.๗๗ หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญระหว่างมาตรวัดที่ใช้วัดความเป็นประชาธิปไตย และชั้นปีของการศึกษาที่ระดับ ๐.๐๕ นักเรียนนายร้อยตำรวจทุกชั้นปีมีทัศนคติในทางการเมืองไม่แตกต่างกัน เมื่อดูค่ามัชฌิม เลขคณิตจะพบว่านักเรียนทุกชั้นปีมีค่ามัชฌิม เลขคณิตประมาณไม่ถึง ๓.๐๐ หมายความว่าทัศนคติในทางประชาธิปไตยมีแนวโน้มต่ำ ในทางตรงข้ามหมายความว่าน่าจะมีแนวโน้มเป็นเผด็จการมากกว่า แต่ถ้าหากได้วิเคราะห์ในตัววัดแต่ละตัวแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญบางประการดังต่อไปนี้

(๑) ความมีจิตใจต้องการประชาธิปไตย หมายถึงความศรัทธา และมั่นใจว่าการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยสามารถแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ของบ้านเมืองได้ และสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ในสังคม ผลของการทดสอบได้ค่าความแปรปรวน ๐.๗๐ หมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างปีการศึกษาและทัศนคติ พิจารณาค่ามัชฌิม เลขคณิตต่ำกว่า ๓.๐๐ แสดงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมีความศรัทธาในระบอบ

ประชาธิปไตยต่ำ

(๒) ทศนะในเรื่องของศักดิ์ศรีของบุคคล หมายความว่า การให้ความสำคัญในความเป็นคนเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในฐานะอะไร เมื่อความสามารถของบุคคลเท่ากัน และมีเหตุผลในการตัดสินใจของตนอย่างถูกต้อง ผลการทดสอบความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๐.๗๙ แสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีการศึกษาและการแสดงทัศนคติ แต่ถ้าพิจารณาจากค่ามัชฌิมเลขคณิตส่วนใหญ่มีค่าสูงกว่า ๓.๐๐ แสดงว่า มีทัศนคติที่ยอมรับในเรื่องของศักดิ์ศรีของบุคคลว่า ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้น ๆ จะอยู่ในฐานะและสภาพไหน และเรื่องความสามารถของแต่ละคนที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินชีวิตได้

(๓) การเคารพในสิทธิของผู้อื่นได้แก่ สิทธิเสรีภาพในการพูดเขียน และสิทธิเสรีภาพในบุคคลบางประการเรื่องการแต่งกาย จากการทดสอบค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๐.๑๙ หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญในความสัมพันธ์ พิจารณาจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมีค่าต่ำกว่า ๓.๐๐ แสดงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจมีทัศนคติในทาง ไม่เห็นด้วยว่าทุกคนควรจะมีสิทธิเสรีภาพในการพูด การเขียน การวิพากษ์วิจารณ์การปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งทัศนคติดังกล่าวขัดกับหลักความเป็นประชาธิปไตย

(๔) ทศนคติในเรื่องของความเสมอภาคของบุคคลทั้งในทางกฎหมายและความเป็นจริง ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นเพศชายหรือหญิง จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๓.๖๒ หมายความว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างชั้นปีการศึกษา และทัศนคติดังกล่าว พิจารณาจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจะพบว่านักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๔ มีทัศนคติที่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคลมากกว่านักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๑, ๒, ๓ มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยมากกว่า ซึ่งจะเป็นการปฏิเสธ (Reject) ข้อสมมติฐานที่ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีสูงจะมีแนวโน้มเป็นเผด็จการมากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้ไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจนได้ว่า ความแตกต่างมีอย่างแท้จริงเพียงไร ประการหนึ่งเนื่องจากจำนวนตัวอย่างของนักเรียนนายร้อยตำรวจ

ชั้นปีที่ ๔ มีจำนวนน้อยกว่ามาก แต่ส่วนใหญ่เห็นด้วยในเรื่องความเสมอภาคของบุคคล

(๕) ความไว้วางใจในผู้อื่น มีความเชื่อว่าโดยธรรมชาติของมนุษย์ชอบที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และในด้านการเมืองก็เช่นเดียวกัน เห็นว่านักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลมีความตั้งใจในการเข้ามาแก้ไขปัญหาดัง ๆ ของบ้านเมือง ฉะนั้น การมอบความไว้วางใจก็คือ ไม่เข้าไปจับผิดหรือเพ่งมองในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลเหล่านั้น ทุกคนมีเหตุผลในการเลือกวิธีการและแนวทางที่ถูกต้อง จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๑.๒๔ หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญในความสัมพันธ์ ดูจากค่ามัชฌิมเลขคณิตมีค่าเท่ากับ ๒.๘๗ หมายความว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังคงค่อนข้างไม่เห็นด้วยว่า ควรให้ความไว้วางใจในผู้อื่นและนักการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่

(๖) ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐ จากการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๒.๑๘ หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญในความแตกต่าง ถ้าพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตซึ่งมีค่าไม่ถึง ๓.๐๐ แสดงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่ยังไม่มีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐ ในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง เพราะในอดีตที่ผ่านมาประชาชนมีความ เบื่อหน่ายหรือสิ้นหวังต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือนักการเมืองที่หวังเข้ามาเพียงมีอำนาจเพื่ออำนวยความสะดวกตนเองมากกว่าส่วนรวม เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่ของรัฐลดลง

ข. ทศนคติในทางเผด็จการ ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างชั้นปีการศึกษาและทัศนคติทางเผด็จการ ได้ค่า F เท่ากับ ๑.๔๑ หมายความว่าไม่มีความแตกต่างในทางทัศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจแต่ละชั้นปี ถ้าพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตมีค่ามากกว่า ๓.๐๐ จากการให้น้ำหนักคะแนนน้อยเมื่อเห็นด้วยกับความ เป็นเผด็จการมาก หมายความว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับความ เป็นเผด็จการ คือมีลักษณะของความ เป็นประชาธิปไตยมากกว่าเผด็จการ ทำให้มีข้อน่าสังเกตว่าถ้าใช้ Scale ทั้ง ๒ ลักษณะทดสอบจะพบว่าทัศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจมีลักษณะผสมผสานนี้ ๒ ลักษณะ ซึ่งเป็นไปได้ จากการศึกษาที่ผ่านมาของชาวต่างประเทศ ก็จะพบลักษณะดังกล่าว

ในทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาไทย ใน Scale ที่วัดเผด็จการก็จะพบความแตกต่าง
ในทัศนคติบางประการที่น่าสนใจอย่างยิ่งดังต่อไปนี้

(๑) ทัศนคติที่เชื่อเรื่องผู้นำ มีความเห็นว่าผู้นำที่เข้มแข็งเด็ด
ขาดเท่านั้นจะสามารถบริหารประเทศได้ ความแตกต่างในรัฐบาลหรือกลุ่มใดก็ตามขึ้นอยู่กับ
ผู้นำในกลุ่มนั้น ๆ เป็นสำคัญ ฉะนั้น คุณลักษณะของผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการบริหาร
ประเทศ โดยเฉพาะในสังคมไทย จากการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ
๔.๓๓ หมายความว่า มีนัยสำคัญในความแตกต่าง นักเรียนนายร้อยตำรวจในทุกชั้นปีมีทัศน
คติต่างกัน แต่ถ้าดูค่ามัชฌิมเลขคณิตส่วนใหญ่ไม่ถึง ๓.๐๐ หมายความว่าทัศนคติของนักเรียน
นายร้อยตำรวจมีทัศนคติที่เชื่อเรื่องผู้นำ ปัญหาของประเทศที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะว่าการ
ขาดผู้นำที่เด็ดขาดและเข้มแข็งในการตัดสินใจ ส่วนเรื่องนโยบายเป็นเรื่องรองลงมา
นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๑-๓ มีความเห็นหรือทัศนคติที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ชื่อนำสังเกต
นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๔ มีทัศนคติที่มีแนวโน้มที่จะไม่มีความเชื่อดังกล่า

(๒) ความเชื่อบุคคลมากกว่าเหตุผล จากการทดสอบค่าความแปร
ปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๑.๕๑ หมายความว่าไม่มีความสำคัญในความแตกต่าง พิจารณาจาก
ค่ามัชฌิมเลขคณิตมีค่าประมาณ ๓.๐๐ แสดงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีความไม่
ไว้วางใจว่าผู้นำจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ถ้าปราศจากการยอมรับจากประชาชน

(๓) ทัศนคติที่นิยมอำนาจเผด็จการ คือนิยมใช้อำนาจเด็ดขาดใน
การแก้ไขปัญหา เช่น ลงโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้กระทำผิด การควบคุมสื่อมวลชนของประเทศ
อย่างเคร่งครัด โดยไม่ยอมรับปัญหาหรือสิ่งที่สะท้อนปัญหาแต่ประการใด จากการทดสอบ
ค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๑.๓๒ หมายความว่าไม่มีนัยสำคัญในความแตกต่าง
เมื่อพิจารณาจากค่ามัชฌิมเลขคณิตอธิบายได้ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่ทุกชั้นปีมีทัศน
คติที่นิยมอำนาจเผด็จการ แต่นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๔ มีทัศนคติที่มีแนวโน้มที่ลดลงถ้า
เปรียบกับนักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีอื่น ๆ

(๔) ทัศนคติที่อ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ คือมีความเชื่อว่าปัญหาความ
วุ่นวายภายในต่าง ๆ เกิดจากการที่รัฐบาลไม่สามารถเข้าไปควบคุมสถานการณ์ได้ ฉะนั้น

ในฐานะของประชาชนจะต้องไม่ก่อความวุ่นวาย เช่น การเดินขบวน หรือการสไตรค์ ซึ่งจะ
เป็นผลเสียต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนไม่พบ
ความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างนักเรียนนายร้อยตำรวจทุกชั้นปี ส่วนใหญ่มีความคิด
ค่อนข้างไม่เห็นด้วยในการอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ การเดินขบวนหรือการมีสิทธิเสรีภาพใน
การเขียน การพูด เป็นสิทธิอันชอบธรรมตามขอบเขตของกฎหมาย

(๕) การยอมรับความแตกต่างในสิทธิของบุคคล มีความเชื่อว่า
บุคคลเกิดมามีความแตกต่างกันทั้งร่างกายและจิตใจ ความสามารถก็ย่อมแตกต่างกันด้วย
ฉะนั้น สิทธิบางอย่างก็ควรจะแตกต่างกัน จากทัศนะดังกล่าวในการทดสอบปรากฏว่าไม่พบ
ความแตกต่างในทัศนคติของนักเรียนนายร้อยตำรวจทุกชั้นปี ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าทุกคนควร
จะมีสิทธิแตกต่างกัน

(๖) การยอมรับความแตกต่างของบุคคลด้านเสรีภาพ จากการ
ทดสอบในค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๓.๖๓ หมายความว่านักเรียนนายร้อยตำรวจ
แต่ละชั้นปีมีทัศนคติที่แตกต่างกัน ดูจากค่ามัชฌิม เลขคณิตจะ เห็นว่าส่วนใหญ่ทุกชั้นปีไม่ยอมรับ
ความแตกต่างของบุคคลในด้านเสรีภาพ นักเรียนนายร้อยตำรวจชั้นปีที่ ๔ มีทัศนคติที่ไม่เห็น
ด้วยมากกว่าชั้นปีที่ ๒, ๓ และ ๑ โดยเฉพาะชั้นปีที่ ๓ มีทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยต่ำกว่าชั้นอื่น ๆ

สรุป จากการวัดทัศนคติประชาธิปไตยและความเป็นเผด็จการ จะพบลักษณะที่น่าสนใจ
คือ นักเรียนนายร้อยตำรวจจะมีทัศนคติผสมผสานกันทั้งความเป็นประชาธิปไตยและ
ความเป็นเผด็จการ เมื่อดูค่าของ Scale ประชาธิปไตยและเผด็จการจะได้ค่ามัชฌิม เลข
คณิต คือความเป็นประชาธิปไตย ๒.๔๕ หมายความว่าทัศนคติในทางประชาธิปไตยของนัก-
เรียนนายร้อยตำรวจยังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำอยู่ ส่วนการวัดความเป็นเผด็จการได้ค่ามัชฌิม
เลขคณิตเท่ากับ ๓.๒๕ หมายความว่าทัศนคติที่ไม่เห็นด้วยกับระบบเผด็จการค่อนข้างสูง เช่น
เดียวกัน ฉะนั้น ข้อสมมติฐานประการแรกที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจในชั้นปีที่สูงกว่า
จะมีความเป็นเผด็จการมากกว่าครั้งนี้พบว่าไม่ได้เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งจากการ
ศึกษาพบข้อสังเกตดังต่อไปนี้

ทัศนคติ เป็นประชาธิปไตย

๑. ไม่มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย
๒. ยอมรับศักดิ์ศรีของบุคคล
๓. ไม่ยอมรับสิทธิเท่าเทียมกัน
๔. ยอมรับความเสมอภาค
๕. ไม่มีความไว้วางใจในผู้อื่น
๖. ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่

ทัศนคติที่เป็นเผด็จการ

๑. มีความเชื่อมั่นเรื่องผู้นำอยู่
๒. ไม่แน่ใจจะเชื่อเรื่องบุคคลมากกว่าเหตุผล
๓. การนิยมอำนาจเผด็จการ แต่มีแนวโน้มให้ลดลง
๔. ไม่เห็นด้วยที่ต้องอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ
๕. ไม่ยอมรับความแตกต่างในสิทธิพิเศษบางประการ
๖. ไม่เห็นด้วยในทัศนคติที่แตกต่างกันทางด้านเสรีภาพ

อาจสรุปได้ว่าทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างความเป็นประชาธิปไตยและเผด็จการ คือ ไม่มีความเชื่อมั่นว่าระบอบประชาธิปไตยจะสามารถแก้ไขปัญหาของประเทศได้ ปัญหาของบ้านเมืองประการหนึ่งคือ ขาดผู้นำที่มีความสามารถและเข้มแข็ง และจะหวังมีความเป็นประชาธิปไตยในการใช้สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคแก่ประชาชน ปัญหาของชาติบ้านเมืองอยู่ที่รัฐบาลจะต้องยอมรับฟังเสียงจากประชาชน ถ้าหากขาดการยอมรับจากประชาชนแล้ว ด้านบริหารก็จะเกิดปัญหาขึ้น

ทัศนคติที่พยายามใช้มาตรการรุนแรงในการแก้ปัญหาไม่ใช่วิธีทางที่ถูกต้อง ในเรื่องสิทธิของบุคคลควรอยู่ในขอบเขตจำกัดภายใต้กฎหมายและวัฒนธรรมของบ้านเมือง เช่น ไม่เห็นด้วยว่าสิทธิของชาย หญิง จะเท่าเทียมกัน หรือการมีสิทธิในการแต่งกายเป็นฮิปปี้ เป็นต้น

ฉะนั้น จากการศึกษาจึงไม่พบความแตกต่างในทัศนคติทางการเมืองและชั้นปีการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ สำเนา ขจรสิน^๑ ที่ศึกษาทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ไม่พบความแตกต่างระหว่างชั้นปีที่ศึกษากับการมีทัศนคติเป็นประชาธิปไตยและทัศนคติทางการเมืองมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างความเป็นเผด็จการและประชาธิปไตย

๒. หัวแปรค่านอาชีพของบิดาและความสัมพันธ์กับทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจ จากการศึกษาพบความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

ก. ทัศนคติในทางประชาธิปไตย จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๑.๑๓ หมายความว่า การมีทัศนคติใฝ่หาประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจไม่ได้มีความสัมพันธ์กับลักษณะอาชีพของบิดาอย่างชัดเจน ซึ่งทัศนคติในทางประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่ มีแนวโน้มค่อนข้างต่ำซึ่งค่ามัชฌิมเลขคณิตเท่ากับ ๒.๕๕ แต่มีบางลักษณะที่มีทัศนคติเอื้ออำนวยต่อความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะได้สรุปในแต่ละข้อ คือ

(๑) ความมีจิตใจหรือเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดา ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นว่าระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบที่จะแก้ปัญหของบ้านเมืองได้

(๒) การยอมรับในเรื่องของศักดิ์ศรีของบุคคล ส่วนใหญ่ยอมรับว่าทุกคนมีศักดิ์ศรีเท่ากัน โดยไม่คำนึงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจผู้นั้นบิดาจะมีอาชีพอะไร

^๑ Samnow Kachonsin, "Attitude of the Students of Kasetsart University Toward Politics" (Unpublished M.A. Thesis, Kasetsart University, 1971).

(๓) การยอมรับในสิทธิของบุคคลอื่น ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยว่าสิทธิ
ของบุคคลจะเท่าเทียมกัน ไม่พบว่ามีความแตกต่างในอาชีพต่าง ๆ กัน

(๔) การยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ว่าควรจะมีความเท่า
เทียมกันทั้งเพศหญิงและชาย โดยลักษณะอาชีพของบิดาจะพบความแตกต่างบางประการคือ
นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีทัศนคติไม่ค่อยเห็นด้วยในความเสมอภาคของบุคคล จะมีบิดาประกอบ
อาชีพเป็นข้าราชการตำรวจ ทหาร และอาชีพรับจ้าง ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพรับเหมา-
ก่อสร้าง ข้าราชการพลเรือน และข้าราชการอื่น ๆ มีทัศนคติที่ค่อนข้างเห็นด้วยกับความ
เสมอภาคในส่วนบุคคล

(๕) ความไว้วางใจในผู้อื่น ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในการมีความไว้วางใจผู้อื่น

(๖) ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐ ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่มีความมั่นใจในเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ไม่พบว่ามีความแตกต่างกันในแต่ละ
อาชีพของบิดา

ข. ทัศนคติในทางเผด็จการ จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน
ได้ค่า F เท่ากับ ๑.๘๖ หมายความว่าในการมีทัศนคติที่เป็นเผด็จการของนักเรียนนายร้อย
ตำรวจ ไม่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพของบิดา ถ้าดูค่ามัชฌิมเลขคณิต (รวม) มีค่า
เท่ากับ ๓.๐๕ แสดงว่านักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยในทาง
เผด็จการ แต่มีความแตกต่างบางประการดังนี้

(๑) ความเชื่อในเรื่องผู้นำ ส่วนใหญ่มีความยึดมั่นในผู้นำ ไม่ว่า
นักเรียนนายร้อยตำรวจผู้นั้นจะมีบิดาประกอบอาชีพอะไรก็ตาม

(๒) ความเชื่อบุคคลมากกว่าเหตุผล พบว่ามีความแตกต่างใน
ระหว่างอาชีพของบิดาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มีบิดาประกอบ
อาชีพรับจ้าง ทำงานบริษัท และเป็นข้าราชการตำรวจและทหาร จะมีทัศนคติที่ค่อนข้างเห็น
ด้วยกับการให้ความสำคัญในบุคคลมากกว่าเหตุผล ส่วนบิดาที่ประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัว

รับเหมาก่อสร้าง ข้าราชการพลเรือน เกษตรกร และอาชีพอื่น ๆ ค่อนข้างไม่เห็นด้วย ในการให้ความสำคัญส่วนบุคคล

(๓) การนิยมอำนาจเผด็จการ ส่วนใหญ่มีทัศนคติค่อนข้างไม่เห็น ด้วยกับอำนาจเผด็จการ ไม่พบความแตกต่างเมื่อจำแนกโดยอาชีพบิดา

(๔) การอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ ส่วนใหญ่มีทัศนคติไม่เห็นด้วยที่จะ อ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ และไม่พบความแตกต่างเมื่อแยกตามอาชีพของบิดา

(๕) การยอมรับความแตกต่างด้านสิทธิเสมอภาค ส่วนใหญ่เห็น ด้วยว่าสิทธิเสมอภาคควรจะต้องเท่าเทียมกัน และไม่พบความแตกต่างในอาชีพของบิดา

(๖) การยอมรับความแตกต่างในด้านเสรีภาพ ส่วนใหญ่เห็นว่า เสรีภาพของบุคคลควรมีเท่าเทียมกัน ไม่พบความแตกต่างด้านอาชีพของบิดา

๓. ตัวแปรด้านอาชีพของมารดาและทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียนนายร้อย
ตำรวจ

ก. ทัศนคติในทางประชาธิปไตย จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน ได้ค่า F เท่ากับ ๑.๖๑ หมายความว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจ และอาชีพของมารดา ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยน้อย ถ้าพิจารณาจากหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(๑) จิตใจต้องการประชาธิปไตย ไม่พบความแตกต่างเมื่อจำแนก โดยอาชีพของมารดา ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย

(๒) การยอมรับเรื่องศักดิ์ศรีของบุคคล ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในเรื่องศักดิ์ศรีของบุคคลว่าควรจะต้องเท่ากัน

(๓) การยอมรับสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่พบความแตกต่างกันทาง สิทธิ ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยว่าคนเราควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน

(๔) การยอมรับความเสมอภาค ไม่พบความแตกต่างทางสถิติ
เช่นกัน ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะให้ความสำคัญในเรื่องความเสมอภาคส่วนบุคคล

(๕) ความไว้วางใจในผู้อื่น ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ค่อนข้างจะไม่ค่อยไว้วางใจในตัวผู้อื่น

(๖) ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่มีความเชื่อในเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ

ข. ทัศนคติในทางเผด็จการ จากการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน
ได้ค่า F เท่ากับ ๑.๔๕ หมายความว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ระหว่างการมีทัศนคติทางเผด็จการของนักเรียนนายร้อยตำรวจและอาชีพของมารดา ดังนี้

(๑) ความเชื่อในเรื่องผู้นำ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ค่อนข้างให้ความสำคัญในเรื่องผู้นำ

(๒) ความเชื่อในตัวบุคคลมากกว่าเหตุผล ไม่พบความแตกต่าง
ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าบุคคลจะสำคัญกว่าเหตุผล

(๓) การนิยมอำนาจเผด็จการ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยในการให้ความสำคัญ

(๔) การอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ค่อนข้างไม่เห็นด้วยที่จะต้องอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ

(๕) การยอมรับความแตกต่างในสิทธิและความเสมอภาค ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่เห็นว่าสิทธิความเสมอภาคควรจะมีเท่าเทียมกัน

(๖) การยอมรับความแตกต่างส่วนบุคคลด้านเสรีภาพ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่เห็นว่าเสรีภาพส่วนบุคคลควรจะมีภายใต้กฎหมายและรัฐธรรมนูญ

๔. หัวแปรด้านรายได้ของครอบครัวและทัศนคติในทางการเมืองของนักเรียน-
นายร้อยตำรวจ

ก. ทัศนคติในทางประชาธิปไตย จากการทดสอบค่าความแปรปรวน ได้ค่า F เท่ากับ ๐.๕๗๒ หมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครอบครัว และการมีทัศนคติประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งทัศนคติในทางประชาธิปไตย มีแนวโน้มค่อนข้างต่ำ แต่ยังมีทัศนคติบางประการที่เป็นประชาธิปไตยอยู่บ้างดังข้อสรุปต่อไปนี้

(๑) จิตใจต้องการประชาธิปไตย ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ ไม่มีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยว่าจะแก้ปัญหาของชาติได้

(๒) การยอมรับในเรื่องศักดิ์ศรีของบุคคล ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นคนเท่ากัน

(๓) การยอมรับสิทธิส่วนบุคคล ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ ค่อนข้างไม่เห็นด้วยว่าสิทธิของบุคคลควรจะมีเท่าเทียมกัน

(๔) การยอมรับความเสมอภาคของบุคคล ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าความเสมอภาคควรจะมีในทุกคน เช่น ความเสมอภาคทางกฎหมาย การยอมรับฟังความเห็นของคนส่วนใหญ่

(๕) ความไว้วางใจในผู้อื่น พบความแตกต่าง นักเรียนนายร้อยตำรวจที่ครอบครัวมีรายได้ตั้งแต่ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีทัศนคติที่ให้ความไว้วางใจผู้อื่นมากกว่า ส่วนนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีทัศนคติ ค่อนข้างไม่ไว้วางใจในบุคคลอื่น โดยเฉพาะปัญหาการเมือง ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมา ชีวิตของครอบครัวที่ค่อนข้างอยู่ในระดับรายได้ต่ำ ขาดการเหลียวแลจากนักบริหารอย่างจริงจัง ทำให้มีชีวิตที่ไม่เชื่อถือผู้บริหารว่าจะสามารถแก้ปัญหของสังคมได้

(๖) ความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความเชื่อมั่นในเจ้าหน้าที่และสถาบันของรัฐ

ข. ทศนคติในทางเผด็จการ จากการทดสอบค่าความแปรปรวนได้ค่า F เท่ากับ ๑.๓๘ หมายความว่าไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างรายได้ของครอบครัวและทศนคติในทางเผด็จการของนักเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งนักเรียนนายร้อยตำรวจส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่ไม่เห็นด้วยกับความเป็นเผด็จการ แต่ขณะเดียวกันก็มีลักษณะบางประการที่มีแนวโน้มเป็นเผด็จการอยู่ในตัวเอง ดังต่อไปนี้

(๑) ความเชื่อในเรื่องผู้นำ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่มีแนวโน้มความเชื่อมั่นผู้นำอยู่

(๒) ความเชื่อบุคคลมากกว่าเหตุผล พบว่ามีความแตกต่างจากการทดสอบครอบครัวมีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีความเชื่อในเรื่องบุคคลมากกว่ามองเห็นว่าในการแก้ไขปัญหาของชาติ ผู้นำที่เข้มแข็ง เท่านั้นที่จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ ซึ่งต่างจากครอบครัวผู้มีรายได้มากกว่า ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งถือว่าค่อนข้างมีทศนคติที่มีแนวโน้มทางตรงข้าม คือไม่เชื่อว่าการบริหารประเทศชาติจะอยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียว แต่ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ประการ

(๓) การนิยมอำนาจเผด็จการ ไม่พบความแตกต่างมากนัก ส่วนใหญ่มีแนวโน้มนิยมอำนาจเผด็จการ

(๔) การอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยที่จะต้องอ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ

(๕) การยอมรับความแตกต่างในความเสมอภาคของบุคคล ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่เห็นว่าทุกคนควรมีความเสมอภาค

(๖) การยอมรับความแตกต่างของบุคคลด้านเสรีภาพ ไม่พบความแตกต่าง ส่วนใหญ่เห็นว่าทุกคนควรมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นและเสรีภาพในการที่จะทำอะไรก็ได้ที่ไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรม

สรุป จากการวิเคราะห์ตัวแปรในเรื่องภูมิหลังของครอบครัวโดยพิจารณาด้านอาชีพของบิดามารดา และรายได้ของครอบครัว ซึ่งน่าจะมีความสัมพันธ์กับทศนคติในทาง

การเมืองของนักเรียนนายร้อยตำรวจ เพราะกระบวนการอบรมสั่งสอน (Socialization process) สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งต่อทัศนคติ บุคลิกภาพ นอกจากสถาบันการศึกษา ฯลฯ แต่จากการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ดังกล่าว จึงเป็นการไม่สนับสนุนกับข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจที่มาจากครอบครัวฐานะดีจะมีทัศนคติที่เป็นเผด็จการมากกว่าครอบครัวที่ฐานะยากจน ฉะนั้น ข้อสมมติฐานจึงตกไป แต่ก็มีข้อนำสังเกตหลาย ๆ ประการจากการศึกษาในครั้งนี้ แต่ไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจน แต่ตั้งเป็นข้อนำสังเกตไว้ว่านักเรียนนายร้อยตำรวจที่บิดามีอาชีพในสังคมต่ำ เช่น อาชีพรับจ้าง มีทัศนคติที่ต่างจากอาชีพอื่น ๆ คือมีลักษณะของความเป็นเผด็จการมากกว่า เช่น ไม่ยอมรับความเสมอภาคของบุคคล มีความเชื่อบุคคลมากกว่าเหตุผล และทำนองเดียวกันในเรื่องรายได้ของครอบครัวปรากฏว่า ครอบครัวรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีทัศนคติที่ให้ความไว้วางใจในผู้อื่นน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มากกว่า แต่อย่างไรก็ตาม การเสนอในครั้งนี้เป็นเพียงข้อสังเกตเท่านั้น ข้อสรุปจากการศึกษาไม่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างฐานะของครอบครัวและทัศนคติทางการเมือง จากการศึกษาของ วรณวิมล หนีมพาณิช^๑ ในเรื่องมโนทัศน์การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นพบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างอาชีพและรายได้ของครอบครัวและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในทางการเมือง แต่การสรุปไม่ได้หมายความว่าสถาบันครอบครัวไม่ได้มีอิทธิพลต่อทัศนคติในทางการเมืองของบุตร แต่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ในเรื่องฐานะของครอบครัวเท่านั้น เพราะจากการศึกษาของนักวิชาการหลาย ๆ ท่านพบว่า วิธีการอบรมสั่งสอนบุตรในครอบครัวมีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง ทำไมคนอเมริกันถึงมีทัศนะที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าคนชาติอื่น เช่น เยอรมัน ปัจจัยหนึ่งที่ค้นพบ คือ ปัจจัยทางครอบครัว ในทำนองเดียวกันการอบรม

^๑ วรณวิมล หนีมพาณิช, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๔).

สั่งสอนของครอบครัวไทยที่เน้นในเรื่องของความเชื่อฟัง ความสุภาพอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ บิดาเป็นศูนย์กลางของอำนาจ ซึ่งมีลักษณะเหมือนการใช้อำนาจเผด็จการ การอบรมสั่งสอน เช่นนี้ ทินพันธ์ นาคะตะ^๑ ได้ให้ความเห็นว่าเป็นปัญหาประการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาทัศนคติทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งก็หมายความว่าวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรในครอบครัวจะมีลักษณะเป็นรูปแบบอย่างเดียวกัน ซึ่งเน้นในเรื่องของความเชื่อฟังผู้ใหญ่ เช่น มีคำพังเพยที่ว่า "ผู้ใหญ่อาบน้ำอุ่นก่อนเด็ก" "ตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด" เป็นต้น

สรุป

จากการศึกษาได้ข้อสรุปว่า นักเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน มีทัศนคติในทางการเมืองที่ผสมผสานระหว่างความเป็นประชาธิปไตย และความเป็นเผด็จการซึ่งเป็นเครื่องชี้ได้อย่างหนึ่งว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในกลุ่มอาชีพ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ถ้าหากแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงมีระดับสูงขึ้น ก็จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่เราต้องการ แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยมีปัญหามากมาย จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่เป็นปัญหา เช่น ปัญหาของโครงสร้างครอบครัว สถาบันต่าง ๆ และสังคม ในที่นี้จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการพัฒนาทัศนคติในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนนายร้อยตำรวจว่ามีปัญหาอะไรบ้างดังต่อไปนี้

๑. ปัญหาโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ลักษณะของการบริหารโรงเรียนนายร้อยตำรวจขึ้นอยู่กับกองบัญชาการศึกษา กรมตำรวจ มีลักษณะผูกพันอยู่ภายใต้ระบบข้าราชการ การบริหารงานของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเน้นในเรื่องการฝึกบุคคลให้มีความสามารถในการใช้วิชาชีพอย่างมีความสามารถ ฉะนั้น

^๑ Thinapan, The Problems of Democracy in Thailand, pp. 64-65.

ภายใต้เป้าหมายเช่นนี้ การบริหารและการปกครองจะเน้นในเรื่องของควมมีวินัย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด การเคารพระบบอาวุโส (Seniority) ยิ่งกว่านั้นจะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าโครงสร้างของกรมตำรวจผูกพันกับการเมืองของชาติ หมายความว่า นักการเมืองบางคนพยายามสร้างฐานอำนาจของตนเองเพื่อหวังผลทางการเมือง ก็พยายามแต่งตั้งบุคคลหรือกลุ่มคนที่ตนเห็นว่าจะสามารถรักษาผลประโยชน์ได้ เข้ามาใช้อำนาจหรือบทบาทในระดับสูง จะเห็นว่ากรมตำรวจเป็นหน่วยราชการหนึ่งที่ขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย แต่ผู้บริหารระดับสูงเปลี่ยนแปลงและแต่งตั้งมาจากกลุ่มนักการเมือง ไม่ว่าจะในยุคใดสมัยใดที่เข้ามาบริหารบ้านเมือง ฉะนั้น การบริหารของกรมตำรวจจึงไม่มีเอกภาพในการบริหารงานโดยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งจะมีผลเสียอย่างยิ่งแก่การบริหารงาน

การบริหารงานขึ้นอยู่กับกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ทำให้การบริหารมีลักษณะเป็นส่วนตัวมากกว่าทางการเมือง ซึ่งศาสตราจารย์ โมเซล ได้ให้ความเห็น เช่นเดียวกันว่า ถ้าหากข้าราชการในส่วนราชการประพฤติต่อกัน เสมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง จุดมุ่งหมายในการปฏิบัติมุ่งมีแนวโน้มทางการเมืองเพื่อตามคำสั่งของหัวหน้า ทำให้ล้มหน้าที่อันแท้จริงต่อส่วนรวม ทำให้มีการทำงานแบบผักชีโรยหน้า และมีการหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบหรือหาตัวผู้รับผิดชอบในกรณีเกิดความเสียหายในวงราชการไม่ได้เท่าที่ควร^๑ และนอกจากนั้นเป็นผลให้โครงสร้างในหน่วยงานระดับต่าง ๆ ของกรมตำรวจตกอยู่ในสภาพเดียวกัน การปฏิบัติงานมุ่งไปที่ผลประโยชน์ของผู้บังคับบัญชาระดับสูงกว่าเป็นสำคัญ โดยมีกฎระเบียบและวินัยเป็น เครื่องมือในการบังคับ ฉะนั้น ข้าราชการระดับต่ำลงมาต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของระเบียบวินัยเช่นนี้ตลอดมา โจเซฟ คิงสเบอรี เห็นว่า ระเบียบวินัย

^๑ James N. Mosel, Thai Administration Behavior: Toward the Comparative Study of Public Administration, William J. Siffin, (Editor), (Bloomington, Ind., Department of Government, Indiana University, 1957), pp. 278-331.

เป็นเครื่องมือและอาวุธของผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่ที่ใช้ในการควบคุม หรือฟาดฟันผู้ใต้บังคับ-
 บัญชาให้มีอันเป็นไปตามที่ต้องการ ข้าราชการชั้นผู้น้อยจึงตกอยู่ในสภาพของความกลัว
 มีความวิตกกังวลและคับข้องใจอยู่ตลอดเวลาของการทำงาน^๑ การปฏิบัติหน้าที่จึงมุ่งปฏิบัติ
 เพื่อผู้บังคับบัญชา การแสดงความคิดเห็น ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จึงอยู่ในขอบเขต
 จำกัด ภายใต้สภาพเช่นนี้จึงเป็นปัญหาในการพัฒนาทัศนคติประชาธิปไตยให้เกิดขึ้น ซึ่งจะ
 มุ่งความคิดริเริ่มการแสดงความคิดเห็น การปฏิบัติแนวทางใหม่ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วน
 รวมได้ ฉะนั้น ปัญหาโครงสร้างการบริหารของโรงเรียนนายร้อยตำรวจจึงเป็นปัญหาสำคัญ
 ประการหนึ่งที่ควรจะให้มีการพิจารณาแก้ไขต่อไป

๒. ปัญหาหลักสูตรและวิธีการสอนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ การศึกษาใน
 สถาบันเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการหล่อหลอมทัศนคติ บุคลิกภาพของบุคคล ตลอดจนค่านิยม
 ต่าง ๆ ทางสังคม จากการศึกษาของ จาโรส พบว่า ความเชื่อและทัศนคติในทางการ-
 เมืองที่บุคคลได้รับมาจากสถาบันการศึกษาอาจจะเป็นในรูปลักษณะและวิธีการในการให้ความ
 รู้จากครู ถ้าครูไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นมาก ๆ นักเรียนจะมีความกลัวใน
 การแสดงความคิดเห็น และเกิดจากวิชาที่สอนโดยตรง เช่น วิชาที่เกี่ยวกับการเมืองจะยิ่ง
 สร้างความเชื่อและค่านิยมบางอย่างให้แก่นักเรียน^๒ ซึ่งก็หมายความว่าระบบการศึกษาและ
 วิธีการสอนในสถาบันการศึกษามีอิทธิพลต่อทัศนคติในทางการเมือง ถ้าจะพิจารณาถึงหลัก
 สูตรของการศึกษาและวิธีการสอนของโรงเรียนนายร้อยตำรวจจะพบว่า ประการแรก
 หลักสูตรของการสอนตั้งแต่ชั้นปีที่ ๑ ถึงชั้นปีที่ ๔ ตั้งรายละเอียดในบทต้น ๆ จะเป็นลักษณะ
 ที่มุ่งในเรื่องของการใช้วิชาชีพ (Professional) สูง กระบวนการพิจารณากฎหมาย
 การใช้อุปกรณ์เครื่องมือในรูปแบบหนึ่ง ๆ ในการเพิ่มความสามารถในการเป็นนักสืบ นอก

^๑ Kingsbury, Introduction to the Principle, p. 224.

^๒ Jaros, Socialization to Politics, pp. 100-120.

จากนั้นการฝึกแบบทหารก็นำเข้ามาใช้ในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งเน้นเรื่องการมีวินัยอย่างเคร่งครัด แต่ความรู้เพิ่มเติมโดยเฉพาะความรู้ทางสังคมศาสตร์มีน้อยมากที่จะใช้ให้เห็นถึงโครงสร้างของสังคม ระบบการเมือง การปกครอง รวมถึงระบบเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ การขาดลักษณะวิชาดังกล่าวทำให้ความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองจากสถาบันแทบจะไม่มีเลย การมีส่วนร่วมหรือกิจกรรมทางการเมืองไม่มีเลยในหลักสูตร และเป็นวินัยอย่างเคร่งครัดที่จะไม่อนุญาตให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง หน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติคือ การเรียนและความมีวินัย การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา ภายใต้ระบบการอบรมจากสถาบัน ขัดเกลานักเรียนนายร้อยตำรวจมีแนวโน้มที่มีบุคลิกภาพในทางเผด็จการมากกว่า จากการศึกษาค้นคว้าของ ทินพันธุ์ นาคะตะ ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารนักศึกษาที่เรียนทางสังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (Natural Science) พบว่านักเรียนนายร้อยทหารมีแนวโน้มทัศนคติที่เป็นเผด็จการสูงมากกว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัย^๑ ซึ่งการศึกษาของหลาย ๆ ท่านก็พบเช่นเดียวกัน จะเห็นว่าหลักสูตรของการเรียนในสถาบันก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อบุคลิกภาพ ประการที่สอง วิธีการสอนในโรงเรียนนายร้อยตำรวจภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจนมากกว่าที่จะเป็นภายใต้อาจารย์และลูกศิษย์ การสอนในรูปของการอภิปรายปัญหาหรือการสัมมนาไม่มี ลักษณะของการเรียนคือ เรียนความรู้แต่เพียงอย่างเดียว แนวความคิด (Concepts) หรือค่านิยมพื้นฐาน (Basic value) ในการส่งเสริมความคิดระบอบประชาธิปไตย เช่น การทำกิจกรรมต่าง ๆ ไม่มี และตัวครูเองก็มีลักษณะของการยอมรับ (Submissive) ให้ความสำคัญในเรื่องของการบังคับบัญชามากกว่า นอกจากนั้นระบบการสอนและการลงโทษเป็นไปอย่างใกล้ชิดและเคร่งครัด ทำให้นักเรียนนายร้อยตำรวจต้องตกอยู่ภายใต้สภาพที่หวาดกลัว ต้องคอยรับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลา

^๑ Thinapan, The Problems of Democracy in Thailand, pp. 78-79.

๓. ปัญหาวัฒนธรรมของกลุ่ม การพยายามรักษาความมีวินัยอย่างเคร่งครัด วัฒนธรรมและค่านิยม เป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่กลุ่มจะสร้างขึ้นมา เพื่อ เป็นเครื่องมือในการควบคุมกลุ่มให้มีลักษณะ เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เช่น ระบบอาวุโส (Seniority) การให้ความเคารพ เชื้อพียงผู้อาวุโสกว่าโดยไม่คำนึงถึงเหตุผล ความสัมพันธ์จึงมีลักษณะเหมือนระบบอุปถัมภ์ ผู้อาวุโสต้องให้ความช่วยเหลือผู้น้อย และผู้น้อยก็ต้องให้ความเชื่อถ้อยยกย่อง หน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องเคารพผู้บังคับบัญชา เชื้อพียงและไม่ได้แย้ง ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเอง และจากผลสัฟธ์จะทำให้ผู้ใหญ่กลายเป็นหัวหน้าแบบอัทธธาธิปไตย (Autocratic leadership) ไปอย่างไม่รู้ตัว อาชีพตำรวจเป็นอาชีพหนึ่งที่สังคมยอมรับว่าอยู่ในระดับสูงและให้ความสำคัญ การพยายามรักษาศักดิ์ศรี (Prestige) ในอาชีพ โครงสร้างค่านิยมบางอย่างขึ้นมาเพื่อรักษาฐานะทางสังคม ค่านิยมบางอย่างก็เป็นสิ่งที่ดี บางอย่าง เป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งจะ เป็นอุปสรรคในการพัฒนาทัศนคติในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ได้พบข้อสรุปหลาย ๆ ประการที่น่าจะได้มีการศึกษาต่อไปอย่างจริงจัง ปัญหาของผู้วิจัยดังได้กล่าวมาแล้วว่าอยู่ภายใต้ขอบเขตจำกัดในเรื่องของเวลา และความสามารถที่จะทำได้ถ้าหากเป็นไปได้ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคม ต่อหน่วยงาน ก็น่าที่จะได้มีการศึกษาวิจัยอย่างลึกซึ้งต่อไป ถ้าหากจะมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาหน่วยงานให้สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยที่เราต้องการ .